

Primjedbe Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti vezane za curenje goriva i maziva iz kamiona i strojeva i korištenja kamiona i strojeva preko 20 godina i dr.

Odgovor:

Iako su ove primjedbe hipotetske, u SUO su analizirani svi identifikovani potencijalni uticaji na okoliš uključujući uticaj nekontrolisanog curenja goriva i maziva, te uticaji nekontrolisanih emisija otpada i dr. i date su procjene stupnja značajnosti ovih uticaja kao neznatan do umjeren i predviđene su adekvatne mjere za svaki identifikovani mogući uticaj u cilju njihovog minimiziranja.

15) Primjedbe Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti vezane za uticaj na graditeljsko naslijeđe (harem, pravoslavno groblje)

Odgovor:

Uticaji na harem odnosno muslimansko groblje u naselju Kuti i pravoslavno groblje, te na mostove preko rijeke Sušice se izbjegavaju planiranjem transporta alteranativnim putem detaljno opisanim u Studiji o procjeni uticaja na okoliš. Investitor je iskazao spremnost da finasira obnovu ovog groblja.

16) Primjedba g-dina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti vezana za korištenje toponima "Goli brijeg" i "Orlinka" u SUO, te da je u SUO navedeno da se unutar eksploatacionog polja nalazi jedna endemska vrsta.

Odgovor:

U SUO je za lokaciju predmetnog kamenoloma pored naziva "Zukulja", za označavanje šireg područja lokacije korišten i toponim "Goli brijeg" i to na osnovu Zemljišnoknjižnog izvadka u kojem se navodi ime parcele "Goli Brijeg", koja je označena sa k.č. 99/1 i vodi se kao pašnjak ukupne površine 1392,49 ha, na čijem manjem dijelu je prostorno-planskom dokumentacijom predviđeno eksploataciono polje PK "Zukulja" površine 6,50 ha, koje je označeno i ograničeno sa koordinatama i prijelomnim tačkama. Toponim "Orlinka" je korišten u SUO za označavanje vrha koji se hipsometrijski uzdiže iznad eksploatacionog polja na koji kamenolom neće uticati. Na otvorenom prostoru eksploatacionog polja je nađeno nekoliko jedinki vrste *Reichardia picroides* iz kategorije ranjivih vrsta (FBiH-VU), ali ovo područje nije ključno za njeno održavanje i aktivnosti na PK "Zukulja" neće značajno uticati na smanjivanje brojnosti njenih populacija koje se održavaju u zadržanim okolnim staništima. Isto tako, aktivnosti ne mogu uticati na poljoprivredna zemljišta i kulture u bližoj okolini lokacije.

17) Primjedba Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti vezana za nosivost dva mosta preko rijeke Sušice

Odgovor:

U primjedbi se navodi da mostovi imaju zvaničnu nosivost do 5 tona i da se sumnja da mu je nosivost 40 tona. U SUO je analiziran uticaj transporta na lokalnu saobraćajnicu kroz naselje Kuti i mostove preko rijeke Sušice i zbog toga je predviđeno korištenje alternativnog puta opisanog u SUO.

18) Primjedba g-dina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti koja se odnosi na zastupljenost vegetacije na lokaciji kamenoloma

Odgovor:

Uvidom u Glavni rudarski projekat u ostalu raspoloživu dokumentaciju te neposrednom opservacijom lokacije PK "Zukulja" utvrđeno je da je unutar planiranog eksploatacionog polja pretežno zastupljena šikara i šiblje sa slabo razvijenom drvenastom vegetacijom, sa kojom upravlja nadležna uprava za šumarstvo. Na manjim prostorima zastupljen ne su goleti, a na cca 1,2 ha je otvoreni prostor zbog ranije eksploatacije kamena i izgradnje pristupnih puteva na etaže eksploatacionog polja.

19) Primjedba g-dina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti u vezi korištenja naziva za kamenolom "Zukulja"

Odgovor:

Naziv kamenoloma "Zukulja" koji se navodi u Studiji uticaja na okoliš je preuzet iz Ugovora o koncesiji i Glavnog rudarskog projekta, a naveden je i u svim izdatim saglasnostima i dozvolama. Kamenolom "Zukulja" se odnosi na prostor površine 6,50 ha ograničen koordinatama datim u Ugovoru o koncesiji.

vode. Unutar eksploatacionog polja nisu prisutni vodotoci i izvori vode a u SUO su planirane mjere zaštite podzemnih i površinskih voda. Planiranim mjerama se može osigurati zaštite pozemnih i površinskih voda.

8) Primjedba gospodina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti da nema poziva na Elaborat o prethodnoj procjeni uticaja na okoliš, koja nije ni urađena

Odgovor:

U primjedbi je dat i odgovor da Elaborat o prethodnoj procjeni uticaja na okoliš nije urađen, ali je Studijom o procjeni uticaja na okoliš iz 2013/2014 godine i Zahtjevom za izdavanja okolišne dozvole za kamenolom iz 2020. godine provedena procjena uticaja na okoliš eksploatacije i prerade mineralnih sirovina na lokaciji PK "Zukulja". Na osnovu navedene SUO izdata je prva okolinska dozvola, a na osnovu Zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole iz 2020. godine izdata je druga okolinska dozvola za PK "Zukulja".

9) Primjedba gospodina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti da je uticaj prašine obrađen paušalno.

Odgovor:

Uticaj prašine na okoliš koja nastaje od aktivnosti na PK "Zukulja" detaljno je analiziran u SUO i to korištenjem standardnog modela SELMA GIS, koji se najčešće koristi kao pouzdan model za procjenu uticaja prašine u zemljama Evropske unije. Ulazni podaci za modeliranje su dobiveni primjenom metodologije EPA, koji su znatno detaljniji i strožji od EMEP metodologije.

10) Primjedba gospodina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti o uticaju teretnih vozila lokalnom cestom kroz naselje Kuti.

Odgovori:

Uticaj prometa na lokalno stanovništvo je detaljno analiziran na bazi dostupnih podataka u poglavlju 3.2.2. i procjenjen je na kao mali do umjeren zbog prolaska jednog kamiona svakih pola sata tokom radnog dana pri maksimalnoj proizvodnji. Plan mjera uključuje i mjeru sanacije oštećenja saobraćajnice. Planirano je da se saobraćaj odvija alternativnom cestom čime se smanjuje uticaj na odvijanje saobraćaja kroz naselje Kuti i uticaj na lokalnu saobraćajnicu kroz naselje Kuti i dva mosta preko rijeke Sušice.

11) Primjedba g-dina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti na miniranje i količinu planiranog eksploziva od 1.300 kg po miniranju ili 13.067 kg godišnje

Odgovor:

Glavnim rudarskim projektom je prema projektovanom kapacitetu eksploatacije mineralnih sirovina predviđeno korištenje 1.050 kg eksploziva po jednom miniranju, što ukupno iznosi 10.500 kg godišnje i ovi podaci su uključeni u SUO. Predviđeno je miniranje NON-EL sistemom, koji u potpunosti eliminiše utjecaj zračnih efekata miniranja na neposredni okoliš, kao i usporenje po svakom stupnju paljenja u cilju minimiziranja seizmičkih efekata miniranja u skladu sa definisanom procedurom za miniranje. Ovaj sistem se smatra bezbjednim i najčešće se primjenjuje na kamenolomima.

12) Primjedba gospodina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti da se u ranijem periodu nije vršila eksploatacija kamena na lokaciji "Zukulja"

Odgovor:

Prostorno-planskom dokumentacijom Grada Mostara predviđena je eksploatacija mineralnih sirovina kamena dolomita i krečnjaka na lokaciji "Zukulja" zbog čega je još 2014. godine izdata prva okolinska dozvola, a potom i druge saglasnosti i dozvole za eksploataciju mineralnih sirovina na ovoj lokaciji. Okolinska dozvola je obnovljena 2021. godine. U prethodnom periodu vršene je eksploatacija mineralne sirovine u manjem obimu na ovoj lokaciji i to na početnoj etaži i izgrađeni su pristupni putevi na ostale etaže.

13) Primjedba gospodina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kuti da će kamenolom ugroziti cijelo područje ispod lokaliteta.

Odgovor:

Detaljnou analizom uticaja na okoliš eksploatacije i prerade mineralnih sirovina na lokalitetu "Zukulja", koja je detaljno opisana u SUO procjenjeno je da eksploatacija i prerada kamena neće značajno uticati na okoliš. Svaki identifikovani potencijalni uticaj na okoliš je detaljno analiziran i za svaki potencijalni uticaj je naveden stepen značajnosti i predložene su adekvatne mjere ublažavanja u cilju minimiziranja uticaja na okoliš.

20) Primjedba g-dina Branislava Ćorića člana Eko Udruženja Kutu da investitor ne posjeduje riješenu minsku situaciju, prethodnu vodnu saglasnost, urbanističku saglasnost i dozvolu za eksploataciju.

Odgovor:

Investitor je posjedovao sve saglasnosti i dozvole za eksploataciju mineralne sirovine dolomita i krečnjaka koje je pribavio prije ili nakon pribavljanja obnovljene okolinske dozvole Federalnog ministarstva okoliša i turizma broj: UPI-05/2-02-19-5-124/20 FM od 20.01.2020. godine, čije kopije su date u prilogu SUO. Neke dozvole su poništene nakon poništenja okolinske dozvole od strane Kantonalnog suda u Sarajevu, kada je Ministarstvo gospodarstva HNŽ poništilo svoje Rješenje o odobravanju površinske eksploatacije mineralnih sirovina dolomita i krečnjaka na eksploatacionom polju "Zukulja" površine 6,5 ha, Grad Mostar broj: UP/II-07-02a)-20-226-9/15 od 24.07.2017. godine, što je navedeno i obrazloženo u SUO.

21) Primjedbe i komentari gospodina Goran Lozo, mještani naselja Kutu i član Građanske inicijative Kutu u vezi naziva lokaliteta kamenoloma ističući da se ovaj lokalitet naziva Lipe a ne Zukulja i obrazložio je njegov položaj, te primjedbe u vezi položaja Brasinskog potoka, mostova preko rijeke Sušice i zastupljenosti šikare i šiblja.

Odgovor:

Naziv kamenoloma "Zukulja" koji se navodi u Studiji uticaja na okoliš je preuzet iz Ugovora o koncesiji i Glavnog rudarskog projekta, a naveden je i u svim izdatim saglasnostima i dozvolama. Brasinski potok je povremeni potok koji nastaje prilikom obilnih atmosferskih padavina koji protiče izvan eksploatacionog polja na južnoj strani i procijenjeno je da aktivnosti na eksploatacionom polju neće uticati na ovaj vodotok niti na njegov kvalitet zbog njegovog položaja i predviđenih mjera sprečavanja uticaja.

U SUO je analiziran uticaj transporta na lokalnu saobraćajnicu kroz naselje Kutu i dva mosta preko rijeke Sušice i zbog toga je predviđeno korištenje alternativnog puta opisanog u SUO u cilju izbjegavanja uticaja na mostove.

Na planiranom eksploatacionom polju pretežno je zastupljena šikara sa šibljem i slabo razvijenom drvenastom vegetacijom, a na manjim prostorima zastupljene su goleti i prostor ranijih rudarskih aktivnosti na cca 1,2 ha.

22) Primjedba i komentari g-dina Goran Lozo, mještani naselja Kutu i član Građanske inicijative Kutu o podacima vezanim za mjesečnu, godišnju i ukupnu potrošnju eksploziva.

Odgovor:

Glavnim rudarskim projektom je za planiranu maksimalnu eksploataciju kamena (30.000 m³/g) predviđeno korištenje 1.050 kg eksploziva po jednom miniranju koje se izvodi jedanput mjesečno, što ukupno iznosi 10.500 kg/g i ovi podaci su uključeni u SUO. Miniranje je predviđeno NONEL sistemom, koji u potpunosti eliminiše utjecaj zračnih efekata miniranja na neposredni okoliš, kao i usporeenje po svakom stupnju paljenja u cilju minimiziranja seizmičkih efekata miniranja. Ovaj sistem se smatra bezbjednim i najčešće se primjenjuje na kamenolomima. Miniranje će izvoditi vanjski registrovani izvođač tako da se na kamenolomu neće skladištiti eksplozivna sredstva.

23) Primjedba i komentar g-dina Edhem Ćustović, stanovnika naselja Vrapčići i člana Udruženja "Jer nas se to tiče" da li su adekvatno obrađeni uticaji na zrak, podzemne vode, buke smatra da SUO ne predstavlja stvarno stanje

Odgovor:

Svi podaci u Studiji uticaja na okoliš su adekvatno obrađeni i analizirani primjenom stvarnih podataka na osnovu Glavnog rudarskog projekta i opservacije lokacije i primjenom standardnih metodologija koje se koriste za analizu i ocjenu uticaja na okoliš (zrak, voda, buka i dr.).

Uticaj prašine na okoliš koja nastaje od aktivnosti na PK "Zukulja" detaljno je analiziran u SUO korištenjem modela SELMA GIS, koji se najčešće koristi kao pouzdan model za procjenu uticaja prašine na okoliš u zemljama Evropske unije. Ulazni podaci za modeliranje su dobiveni primjenom metodologije EPA, koji su znatno detaljniji i strožji od EMEP metodologije.

Uticaj buke na okoliš analiziran je modeliranjem rasprostiranja buke koja nastaje istovremenim radom drobilnog postrojenja, hidrauličnog bagera, bušaće graniture, kompresora i kamiona na eksploatacionom polju (najnepovoljniji uvjeti rada) korištenjem modela iNoise V2024.

Utjecaji na vode su analizirani za sve radne aktivnosti, uključujući i potencijalne incidentne događaje primjenom standardne metodologije.

Za svaki identifikovani uticaj data je procjena značajnosti uticaja na osnovu čega su predložene adekvatne mjere izbjegavanja i ublažavanja u cilju minimiziranja uticaja na okoliš.

24) Komentar gospodina Edis Nurkić, vlasnik farme krava u blizini lokacije kamenoloma, koji navodi da farma nema dozvolu.

Odgovor:

Farma krava se nalazi na sjeverozapadnoj strani i hipsometrijski nižoj visini i to na udaljenosti cca 150 m zračne linije od eksploatacionog polja od kojeg je odvojena šumskim pojaseom. Planiranim mjerama obezbijeđena je zaštita ove farme od uticaja rada kamenoloma u skladu sa okolinskim standardima, što se uočava iz podataka datih u SUO.

25) Komentar gospodina Omer Hujdur, član Udruženja "Jer nas se to tiče"

Odgovor:

Kratko je komentarisao da treba uzeti u obzir mišljenje mještana koji žive najbliže kamenolomu. Studija uticaja na okoliš je identifikovala sve moguće uticaje i detaljno analizirala stupanj njihove značajnosti te predložila mjere za minimiziranje uticaja. Na osnovu provedene detaljne analize utjecaji rada kamenoloma na okoliš procijenjeni su kao neznatni do umjereni i izbjegavaju se i/ili ublažavaju provedbom planiranih mjera u okolinski prihvatljive okvire, bez značajnijih emisija i negativnih utjecaja na okoliš.

26) Komentar gospodina Mario Ćosić iz Miljkovića i gospodina Branislav Ćorić u vezi uključivanja ovakvih objekata u prostorno-plansku dokumentaciju Grada Mostara

Odgovor:

Eksploataciono polje PK "Zukulja" površine 6,50 ha nalazi se unutar zone koja je Prostornim planom definisana kao zona kamenoloma Kutu - prilog „Kamenolomi, pozajmišta i nanosi šljunka“ za dio zemljišta označenog kao k.č. 99/1, K.O. Kutulivač II, područje Grada Mostara. Eksploataciono polje na lokaciji PK "Zukulja" se nalazi na zemljištu kojem je utvrđena namjena i korištenje za „Kamenolom Kutu („Službeni glasnik Grada Mostara“, broj: 7/09, 16/10, 11/12, 2/22 i 29/22), kako je prikazano u Izvodu iz izmjena Prostornog plana opštine Mostar za dio k.č. 99/1 K.O. Kutulivač II - kamenolom Kutu broj: 07/1-19-11317/23 od 04.07.2023. godine.

27) Komentar gospođe Dragice Lozo, mještanke naselje Kutu vezan za nenaseljenost ovog naselja jer ljudi nemaju finansijska sredstva za obnovu kuća i da je suvlasnica dijela šume na lokaciji Orlinka

Odgovor:

Naselje Kutu je veoma slabo naseljeno i više objekata je u ruševnom stanju. Najbliže kuće naselja Kutu su udaljenje od eksploatacionog polja PK "Zukulja" preko 520 m zračne linije. Detaljnom analizom svih indetifikovanih potencijalnih uticaja utvrđeno je da rad kamenoloma neće značajnije uticati na ovo naselje i da su indetifikovani uticaji u granicama okolinskih standarda, što se može utvrditi iz podataka datih u Studiji uticaja na okoliš. Šumska vegetacija i šumsko zemljište u suvlasništvu gospođe Dragice Lozo se nalazi izvan zone uticaja kamenoloma.

28) Komentar gospodina Kenan Omanović, član Jedinственe lovačke organizacije "Lovac" Mostar da se na ovom području nalazi lovački revir koji se komplet uništava.

Odgovor:

Terenskom opservacijom utvrđeno je da lokacija PK "Zukulja" ne ispunjava uvjete za stanište lovne divljači zbog odsustva prirodnih resursa (skloništa, vode i hrane) i nije ključno za njihov opstanak. Neke vrste lovne divljači koriste ovaj prostor za kretanje ovisno od njihovih ideokoloških. Lovno područje kojim upravlja JLO "Lovac" Mostar obuhvata znatno širi prostor u kome su zastupljena područja koja ispunjavaju sve ekološke uvjete za stanište i životne potrebe lovne divljači. Procjenjuje se da rad kamenoloma neće uzrokovati značajno smanjenje lovnog područja niti smanjenje brojnosti populacije lovne divljači.

29) Komentar gospodin Drago Lozo vezan za položaj njegove i bratove kuće koje su najbliže lokaciji kamenoloma i da živi alternativnom smještaju.

Odgovor:

Parcele i dvije kuće za stanovanje braće Lozo su udaljenje od granice eksploatacionog polja 253,60 m zračne linije. SUO je utvrdila da aktivnosti unutar eksploatacionog polja na lokaciji

"Zukulja" neće značajnije utjecati na ove parcele i dvije kuće i neće utjecati iznad propisanih okolinskih standarda, bez obzira da li se ove kuće i parcele koriste ili ne koriste. SUO je uvažila sve identifikovane receptore (uključujući parcele i kuće braće Lozo) i predvidjela mjere koje mogu osigurati njihovu zaštitu u skladu sa okolinskim standardima i zahtjevima zakonske regulative.

30) Komentar g-dina Zdravko Sesar, član Eko udruge Mlinice u vezi zagađivanja podzemnih voda na širem području, navodeći deponiju Uborak i smatrajući da kamenolom ne bih trebao da postoji.

Odgovor:

Studijom uticaja na okoliš detaljno su analizirani svi potencijalni uticaji rada kamenoloma na okoliš i konstatovano je da rad kamenoloma neće značajnije uticati na okoliš, ali su i pored toga predviđene brojne efikasne mjere za izbjegavanje i ublažavanje uticaja na okoliš u cilju minimiziranja mogućih uticaja na okoliš i očuvanja postojećeg stanja okoliša. Aktivnosti na kamenolomu neće uticati na podzemne vode. Planom mjera obuhvaćene su mjere zaštite podzemnih i površinskih voda kojima se izbjegava uticaj kamenoloma na vode.

31) Komentari gospođe Amre Popovac i gospodina Mirsada Kuko vezanih za održavanje javnih rasprava u postupcima izgradnje solarnih elektrana.

Odgovor:

Komentari gospođe Amre Popovac i gospodina Mirsada Kuko nisu vezani Studiju uticaja na okoliš za eksploataciju kamena PK "Zukulja", područje Grada Mostara i postupak obnove okolinske dozvole.

32) Komentar g-dina Velibora Milivojević, člana Gradskog vijeća Mostara, kojim podržava građane u njihovom protivljenju radu kamenoloma

Odgovor:

Komentar gospodina Velibora Milivojević nije vezan za podatke u Studiji uticaja na okoliš i prihvatljivost Studije i bio je vezan za davanje podrške građanima.

Nakon Javne rasprave ostavljen je rok za dostavu mišljenja i primjedbi od 30 dana i na sve primjedbe je odgovoreno:

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma dostavljen je dopis br. 24/01-28 od 17.01.2024.godine sa komentarima Fondacije Atelje za društvene promjene (ACT) na Studiju uticaja na okoliš u ponovnom postupku izdavanja okolinske dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja", područje Grada Mostara.

U nastavku teksta dostavljamo odgovore na primjedbe i komentare kako slijedi:

1. Primjedba vezana da SUO ne sadrži nikakve informacije o uticajima projekta na stočarstvo, preradu mlječnih proizvoda, pčelarstvo, poljoprivredu i zdravlje stanovništva

Odgovor:

Studija procjene utjecaja na okoliš je identifikovala sve moguće negativne uticaje, uključujući uticaje na lokalno stanovništvo, stočarstvo, floru i faunu, zrak i vode, zemljište i vegetaciju itd. Za sve identifikovane negativne uticaje predviđene su adekvatne mjere izbjegavanja i ublažavanja uvažavajući okolinske standarde i zahtjeve zakonske regulative. S obzirom na položaj kamenoloma, lokacijske uvjete, planirani mali kapacitet eksploatacije, primjenjenu tehnologiju i mjere ublažavanja, korištenjem standardizovane metodologije procijenjeno je da aktivnosti na kamenolomu neće značajnije utjecati na okoliš i najbliže receptore. Rad ovog kamenoloma ne može utjecati na stočarstvo, preradu mlječnih proizvoda, pčelarstvo, ratarstvo, voćarstvo i zdravlje ljudi zbog utvrđenih malih emisija zagađujućih materija i neznatnih do umjerenih negativnih uticaja na pojedine receptore, koji se smanjuju poduzimanjem planiranih mjera ublažavanja i ne mogu biti veći od propisanih graničnih vrijednosti.

Aktiviranjem kamenoloma i uređenjem pristupnog puta osigurati će se uvjeti za uklanjanje mina sa ovog područja, koje je proglašeno rizičnim od postojanja mina i za koje je urađen projekat za deminiranje prije bilo kakvih aktivnosti na lokaciji kamenoloma. Deminiranjem ovog područja eliminiše se visoki rizik opasnosti po lokalno stanovništvo, lovce i druge korisnike prostora. Ovaj rizik daleko nadmašuje sve druge potencijalne uticaje kamenoloma i zbog toga ga je potrebno što prije otkloniti.

2. Primjedba da se lokacija površinskog kopa "Zukulja" nalazi u naseljenom području

Odgovor:

Eksploataciono polje PK "Zukulja" se nalazi unutar zone koja je Prostornim planom definisana kao zona kamenoloma Kuti - prilog „Kamenolomi, pozajmišta i nanosi šljunka“ za dio zemljišta označenog kao k.č. 99/1, K.O. Kutilivač II, područje Grada Mostara. Eksploataciono polje se nalazi na zemljištu kojem je utvrđena namjena i korištenje za „Kamenolom Kuti („Službeni glasnik Grada Mostara“, broj: 7/09, 16/10, 11/12, 2/22 i 29/22), kako je prikazano u Izvodu iz izmjena Prostornog plana opštine Mostar za dio k.č. 99/1 K.O. Kutilivač II - kamenolom Kuti broj: 07/1-19-11317/23 od 04.07.2023. godine. Preme tome, lokacija ovog kamenoloma se nalazi izvan urbanog područja.

3. Komentar vezan za obezbjeđenje više informacija o mlaznicama na drobilničnom postrojenju (vrsta, izgled, kapacitet itd.).

Odgovor:

Mobilno postrojenje za drobljenje kamena je snabdjeveno instalacijama sa mlaznicama (prskalicama) vode, koje su u funkciji smanjivanja emisije prašine koja nastaje u procesu drobljenja kamena. Radi se o instalaciji koja je ugrađena na postrojenje koje se snabdjeva vodom iz rezervoara najčešće sa fleksibilnim crijevom. Mlaznicama se uspostavlja sistem vodenih zavjesa čija funkcija je sprečavanje emisije prašine u periodu suhog, sunčanog i vjetrovitog vremena. Kapacitet drobilničnog postrojenja iznosi svega 20 m³/h č.m. odnosno cca. 50 t/h č.m. Prema tome, potrošnja vode je veoma mala (cca. 0,02 l/s) i sva voda se veže za materijal i isparava.

4. Komentar vezan za količine vode za tehnološke potrebe i način snabdjevanja vode

Odgovor:

Voda za piće i sanitarne potrebe (cca. 480 l/dan) će se dopremati autocisternom i skladišti u namjenski spremnik iz kojeg se dovodi u objekat za radno osoblje. Procjenjena količina vode za tehnološke potrebe (kvašenje deponija i radnog platoa) je oko 3 m³/dan u ljetnom periodu a obezbjeđivati će se iz navedenog skladišnog rezervoara.

5. Komentar - na koji način je procijenjeno da će uticaj na zrak i vegetaciju biti neznatan do mali i da li su prilikom procjene uzeti u obzir različiti vremenski uslovi, naročito sunčano i suho vrijeme?

Odgovor:

Uticaj na kvalitete zraka je izvršen proračunom emisija prašine iz svih identifikovanih izvora korištenjem emisionih faktora prema preporukama EPA (US Environmental Protection Agency) za najnepovoljniji scenarij proizvodnje koji uključuje maksimalnu eksploataciju i drobljenje rovnog kamena i kada su svi identifikovani izvori emisija u punom radu. Proračun emisija čestica prašine je rađen za difuzni plošni izvor korištenjem podataka o meteorološkim uvjetima sa najbliže meteorološke stanice u Mostaru. Prema tome, rezultati proračuna emisije čestica prašine se mogu smatrati kao "worst case", odnosno kao najnepovoljniji slučaj za suhe, sunčane i vjetrovite vremenske uvjete. Vrijednosti emisija čestica prašine (PM₁₀) dobivene proračunom korištene su za proračun/modeliranje rasprostiranja čestica prašine, odnosno imisionih vrijednosti koncentracija prašine korištenjem matematičkog modela SelmaGis. Ocjena utjecaja emisija prašine je data na osnovu razvijene matrice, što je detaljno opisano u Studiji uticaja na okoliš.

6. Komentar - na koji način je procijenjeno da će uticaj na zrak u operativnoj fazi biti mali do umjeren, te na koji način je procijenjeno da će se utjecaj javljati samo na površinskom kopu i uskom graničnom pojasu i koji ulazni podaci su korišteni za ove procjene?

Odgovor:

Uticaj na kvalitet zraka u operativnoj fazi je detaljno opisan u poglavlju 3.4.3. Uticaj na zrak i poglavlju 8.3. Opis mogućih značajnih utjecaja projekta na okoliš Studije uticaja na okoliš i u prethodnom komentaru. Procjena da će se utjecaji na kvalitet zraka javljati samo na površinskom kopu i uskom graničnom pojasu oko eksploatacionog polja je data na osnovu ulaznih podataka dobivenih proračunom emisija prašine iz svih identifikovanih izvora korištenjem emisionih faktora prema preporukama EPA (US Environmental Protection Agency) za najnepovoljniji scenarij proizvodnje kada su svi identifikovani izvori emisija u punom radu koji su korišteni za modeliranje disperzije čestica prašine korištenjem matematičkog modela

SelmaGis u uvjetima bez primjene mjera ublažavanja i u uvjetima sa primjenom planiranih mjera ublažavanja (vidjeti slike 25. i 26. u Studiji).

7. Komentar - koji ulazni podaci su korišteni za proračun emisija prašine?

Odgovor:

Za proračun emisije prašine korišteni su emisijski faktori prema preporukama EPA (USA Environmental Protection Agency) za sve identifikovane izvore emisije i za najnepovoljniji scenarij proizvodnje koji uključuje maksimalnu eksploataciju i drobljenje rovnog kamena i kada su svi identifikovani izvori emisija u punom radu. Ovako dobiveni rezultati proračuna emisije prašine provjereni su matematičkim izračunom kojim su potvrđeni i validovani.

8. Komentar - koje su vrste i količine opasnog otpada koji će nastajati tokom eksploatacije?

Odgovor:

Pregled vrsta i količina opasnog otpada koji će nastajati tokom eksploatacije je dat u Tabeli 4. Pregled vrsta otpada koji se očekuje na PK "Zukulja" u poglavlju 1.3.1. Produkcija otpada, na stranici 34. SUO. U tabeli su vrste opasnog otpada označene zvjezdicom (*) i za svaku vrstu opasnog otpada dati su podaci o procjenjenim količinama.

9. Komentar - na koji način je pribavljena informacija da se kuće stalno ne koriste, te da li je konsultant za potrebe obrade studije obavljao razgovore sa lokalnim stanovništvom i ukoliko jeste, potrebno je navesti kada i skim?

Odgovor:

Sve kuće, parcele i drugi potencijalni receptori koji najbliži lokaciji kamenoloma su uvaženi u postupku procjene mogućih utjecaja na iste, uključujući dvije najbliže kuće i parcele na kojima se nalaze a u kojima se trenutno ne stanuje, privatnu farmu krava koja se nalazi na sjeverno-zapadnoj strani lokacije kamenoloma i druge sadržaje i druge potencijalne receptore. Važno je konstatovati da je primjenom standardne metodologije procjenjeno da ovi, najbliži receptori neće biti ugroženi radom kamenoloma, jer su proračunate vrijednosti koncentracija prašine i buke niže od propisanih graničnih vrijednosti. Konstatacije u SUO da se u nekim kućama ne stanuje su formalno navedene ali nisu izostavljene iz vrednovanja značajnosti uticaja na iste. Informacije da li se u nekim kućama stanuje ili ne su lako uočljive na terenu i provjerljive a sami vlasnici na javnoj raspravi su iznijeli informacije o stanovanju ili nestanovanju u istim.

10. Komentar - ko je vršio terensko istraživanje i kojeg datuma?

Odgovor:

Terenska istraživanja su vršili ovlaštene predstavnici konsultanta koji je pripremio Studiju utjecaja na okoliš tokom mjeseca septembra i oktobra 2023. godine.

11. Komentar - da li su uslovi pravca i brzine vjetra uzeti u obzir prilikom procjene utjecaja prašine na kvalitet zraka i vegetaciju?

Odgovor:

Podaci o smjeru i brzini vjetra su uzeti sa najbliže meteorološke stanice u Mostaru, koji su detaljno opisani u poglavlju 2.3. Klimatske karakteristike područja, na stranicama 62-64 SUO.

Mjerodavni podaci o smjerovima i brzinama vjetra za proračun disperzije prašine su uzeti kao prosječne satne vrijednosti za dvogodišnji period, uključujući vjetrova iz sjevernog i sjeveroistočnog pravca poznat kao sjeverac i bura i vjetrove iz južnog pravca.

12. Komentar - da li je uzet u obzir da je tokom prethodne eksploatacije dolazilo do oštećenja lokalne ceste?

Odgovor:

Studijom uticaja na okoliš analizirani su pristupni putevi na lokaciju kamenoloma i njihovo tehničko stanje u cilju utvrđivanja uvjeta za promet kamiona. U studiji je konstatovano da lokalna saobraćajnica kroz naselje Kutina ne ispunjava tehničke uvjete za promet teretnih vozila zbog dva mosta preko rijeke Sušice i oštećenja ove saobraćajnice koje bi trebalo sanirati u cilju obezbjeđenja uvjeta za promet teretnih vozila. Iz tog razloga je u studiji analiziran i predložen alternativni put koji se u Zemljišnoknjižnom uredu vodi kao "Javni nekategorizirani put", koji će trebati očistiti i tehnički urediti. U SUO su planirane mjere za sanaciju i održavanje pristupnog puta.

13. Komentar - koji ulazni podaci su korišteni za proračun?

Odgovor:

Ponavljamo, za proračun emisije prašine korišteni su emisijski faktori prema preporukama EPA (USA Environmental Protection Agency) za sve identifikovane izvore emisije i za najnepovoljniji scenarij proizvodnje koji uključuje maksimalnu eksploataciju i drobljenje rovnog kamena i kada su svi identifikovani izvori emisija u punom radu.

14. Komentar - da li je procenjeno koji će biti utjecaji projekta na poljoprivredna zemljišta koja se koriste u poljoprivredne svrhe i kojim mjerama je planirano da se ublaže negativni utjecaji?

Odgovor:

Najbliže poljoprivredno zemljište koje se koristi u poljoprivredne svrhe udaljeno je od lokacije kamenoloma oko 400 m zračne linije, sa malim parcelama na kojima se vrši ekstenzivna proizvodnja. Dalje, sjeverno i sjeverozapadno od naselja Kuti se nastavljaju parcele sa poljoprivrednim zemljištem. Na dvije najbliže privatne parcele, koje su udaljene više od 200 m od granica eksploatacionog polja nalaze se voćnjaci i neobrađivano zemljište. Aktivnosti na kamenolomu ne mogu uticati na poljoprivredno zemljište u okolini zbog povoljnih lokacijskih uvjeta i malih emisija i uticaja. Mjerama smanjivanja emisija prašine i upravljanja otpadom te aktivnostima na kamenolomu planiranim u studiji izbjegavaju se bilo kakvi uticaji na poljoprivredno zemljište.

15. Komentar - projekat bi mogao izazvati znatno zagađivanje okoliša ili u znatnijoj mjeri ugroziti okoliš?

Odgovor:

Komentar da bi projekat mogao izazvati znatno zagađivanje okoliša ili u znatnijoj mjeri ugroziti okoliš nije zasnovan na logičkim i razumnim argumentima i podacima. Sve karakteristike projekta i lokacije jasno pokazuju da eksploatacija i prerada mineralnih sirovina na lokaciji zvanj Zukulja ne može izazvati znatno zagađivanje okoliša niti može ugroziti okoliš u znatnijoj mjeri, što se može uvjeriti pažljivom analizom podataka iz studije.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Edis Nurkić, vlasnik farme krava, Kuti bb, područje Grada Mostara, dostavio je primjedbu i sugestiju na Studiju uticaja na okoliš u ponovnom postupku izdavanja okolinske dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja", područje Grada Mostara i to:

1. Primjedba vezana za potencijalni uticaj rada kamenoloma na farmu krava

Odgovor:

Farma krava se nalazi na sjeverozapadnoj strani lokacije kamenoloma od kojeg je udaljena cca. 150 m, na hipsometrijski nižoj nadmorskoj visini i to na šumskom (državnom) zemljištu, koju od eksploatacionog polja odvaja pojas šumske vegetacije. Proračunata koncentracija prašine (PM10) pri najnepovoljnijim uvjetima rada na lokaciji farme iznosi $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, a nivo buke 55-60 dB(A), bez mjera ublažavanja, što je značajno niže od dozvoljene granične vrijednosti. Prema tome, rad kamenoloma neće značajnije utjecati na farmu krava, a Studijom su predviđene adekvatne mjere čijom provedbom će se osigurati značajno smanjivanje emisija i njihovog uticaja na okoliš i farmu.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma dostavljene su Primjedbe i sugestije Građanske inicijative "Kuti" (Drago Lozo, Sanel Omanović, Vlado Lozo i Goran Lozo) Kuti bb, Mostar i Eko Udruženja Kuti, Kuti 16, Mostar dana 01.02. 2024. godine na Studiju uticaja na okoliš u ponovnom postupku izdavanja okolinske dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja", područje Grada Mostara.

U nastavku teksta dostavljamo odgovore na primjedbe i komentare kako slijedi:

1. Primjedbe na Uvodni dio Studije

Primjedbe i mišljenja od tačke 1- 4 se uglavnom odnose na:

- nisu izvršena geološka istraživanja,
- nije održana javna rasprava u postupku izdavanja poništene okolinske dozvole,
- nije vršena eksploatacija nakon ishodovanih saglasnosti i dozvola,
- rješenje za promjenu namjene šumskog zemljišta je ishodovano 2019. godine,
- 2021. došlo je do promjene vlasništva i društvo nema odgovornu osobu,
- prethodna vodna suglasnost je istekla i nemaju validnu prethodnu vodnu saglasnost,
- prikaz udaljenosti najbližeg individualnog objekta od granice eksploatacionog polja je dat na slici 1. SUO, a nema prikaza razdaljine od objekta do zone kamenoloma.

Odgovor:

U uvodnom dijelu Studije procjene na okoliš na eksploataciju mineralne sirovine dolomita i krečnjaka na lokaciji PK "Zukulja" opisan je historijat ishოდovanja potrebnih saglasnosti i dozvola za rad kamenoloma do podnošenja tužbe od strane grupe građana iz naselja Kuti za pokretanje upravnog spora radi osporavanja okolinske dozvole broj: UPI-05/2-02-19-5-124/20-FM od 20.01.2020. godine na osnovu koje je Kantonalni sud u Sarajevu donio presudu kojom je poništena okolinska dozvola i predmet vraćen na ponovno rješavanje. Cilj iznošenja ovih informacija u uvodu SUO je informisanje o razlozima obnove postupka za ishოდovanje nove okolinske dozvole za PK "Zukulja".

U uvodu nisu analizirani zahtjevi propisani/definirani odredbama Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine FBiH", broj: 33/03 i 38/09) i Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu ("Službene novine FBiH", broj: 19/04). Isto tako, u uvodu nisu analizirani zahtjevi iz Zaključka o izradi Studije utjecaja na okoliš za eksploataciju kamena dolomita i krečnjaka na PK "Zukulja", jer se to i ne zahtijeva navedenim Zaključkom i zakonskom regulativom.

Obrađivač studije je bio dužan da opiše i analizira sve zahtjeve koji su definirani citiranim Zaključkom i zakonskom regulativom, što je i učinjeno. Prema tome, analiza i ocjena prihvatljivosti studije se vrši utvrđivanjem njene usklađenosti sa citiranim Zaključkom i Pravilnikom.

SUO je urađena na osnovu Glavnog rudarskog projekta iz kojeg su korišteni svi tehnički, geološki, prostorni i drugi podaci na osnovu kojeg je pripremljen i Zahtjev za izdavanje obnovljene okolinske dozvole koja je poništena.

U prethodnom postupku za ishოდovanje okolinske dozvole održana je javna rasprava na kojoj je data podrška izdavanju okolinske dozvole o čemu postoji zapisnik i pozitivna mišljenja članova stručne komisije.

U svrhu odobravanja eksploatacije izvršena je promjena namjene šumskog zemljišta u građevinsko, a u periodu izrade SUO i pokretanja postupka za obnovu okolišne dozvole investitor je dostavio Prethodnu vodnu saglasnost za vršenje radova površinske eksploatacije kamena dolomita i krečnjaka na eksploatacionom polju "Zukulja", površine 6,5 ha broj: UP/40-1/21-2-95/20 od 22.12.2020. godine, izdata od strane Agencije za vodno područje Jadranskog mora Mostar, a za čiju obnovu je investitor pokrenuo novi postupak ishოდovanja i dana 30.04.2024.godine Prethodna vodna suglasnost izdata od strane Agencije za vodno područje Jadranskog mora Mostar, a nakon isteka roka od 3 godine.

Udaljenost najbliže parcele i objekta za stanovanje od eksploatacionog polja PK "Zukulja" je opisana u SUO na osnovu nalaza vještaka i iznosi 253,60 m od prijelomne tačke A1 eksploatacionog polja do granice najbliže parcele sa kućom namjenjenoj za stanovanje.

2. Primjedba da je u poglavlju 1.3.4. Emisije u vode - navedeno da na lokaciji nema vodotoka i izvora, što nije tačno.

Odgovor:

Na prostoru eksploatacionog polja ograničenog koordinatama sa prijelomnim tačkama nema vodotoka i izvora vode i procijenjeno je da aktivnosti na kamenolomu neće utjecati na površinske i podzemne vode. U SUO su date konkretne mjere za sprečavanje i minimiziranje uticaja kamenoloma na vode.

3. Primjedba da je u poglavlju 2.1. Podaci o stanovništvu - navedeno da je jedna kuća od dvije najbliže kuće granici eksploatacionog polja ruševna i da u njima trenutno niko ne stanuje.

Odgovor:

SUO je detaljno analiziran uticaj rada kamenoloma na ove receptore, odnosno na parcele i dvije najbliže kuće, koje su udaljene od granice eksploatacionog polja 253,60 m, ne ulazeći u status njihovog korištenja, jer spadaju pod obavezu izbjegavanja i minimiziranja negativnih uticaja od rada kamenoloma.

Provedenom detaljnom analizom je procijenjeno da aktivnosti na kamenolomu neće značajno utjecati na ove receptore (dvije kuće i parcele) i da se svi identifikovani uticaji u granicama okolinskih standarda.

SUO ne tretira bivši istražni prostor čije granice su bliže navedenim kućama.

4. Primjedba da je u poglavlju 2.2.1.3 Podaci o fauni - fauna obrađena paušalno i da nije traženo mišljenje od lovačke organizacije koja upravlja lovištem u vezi zastupljenosti faune i koje bi sve vrste bile ugrožene otvaranjem kamenoloma.

Odgovor:

Prisustvo faune, posebno lovne divljači na širem području lokacije "Zukulja" je istraživano na bazi dostupnih izvora podataka, studija i neposredne terenske opservacije. Utvrđeno je da lokacija PK "Zukulja" ne ispunjava uvjete za stanište zaštićenih vrsta sisara, ornitofaune, gmizavaca i herpetofaune zbog odsustva prirodnih resursa (skloništa, vode i hrane) i ovo područje nije ključno za njihov opstanak. Neke vrste faune koriste ovaj prostor za prolaz u potrazi za vodom, hranom ili druge životne potrebe. Znatno bolji ekološki uvjeti za stanište faune su zastupljeni na uzvišenjima brda Goli Brijeg, Orlinka i šire, što pogoduje održavanju prisutnih vrsta faune. Ranijim aktivnostima na PK "Zukulja" uklonjena je šumska vegetacija na prostoru cca. 1,2 ha, što umanjilo ekološke uvjete za podršku fauni.

5. Primjedba da je u poglavlju 2.2.2. Podaci o vodi - navedeno da se sumnja da će eksploatacija mineralnih sirovina uticati na potok Sušicu i dalje na Neretvu te na Brasinski potok koji je udaljen oko 100 m od eksploatacionog polja zbog nanošenja otpada i nečistoća

Odgovor:

Prema tehničkim karakteristikama kamenoloma, planiranom kapacitetu eksploatacije kamena i lokacijskim uvjetima, procjenjeno je da aktivnosti unutar eksploatacionog polja nemogu utjecati na navedene vodotoke zbog njihove udaljenosti od kamenoloma, primjenjene tehnologije i planiranih mjera za sprečavanje emisija u vode i negativnih uticaja na vode.

U SUO su planirane mjere za sakupljanje, prihvati i tretman onečišćenih oborinskih voda u cilju sprečavanja i minimiziranja njihovog utjecaja na površinske i podzemne vode. Isto tako, predviđene su mjere za sprečavanje emisija zagađujućih materija u vode čijom provedbom se može osigurati zaštita površinskih i podzemnih voda, kako je opisano u SUO.

6. Primjedba vezana za poglavlje 2.4. Postojeća materijalna dobra uključujući kulturno-historijsko i arheološko naslijeđe - da su pristupni put kroz naselje Kuti i alternativni put koji je predložen od strane Odjela za urbanizam i građenje Grada Mostara neuvjetni za pristup na lokaciju kamenoloma zbog toga što dijelom prolaze preko privatnih parcela i što nemaju dovoljnu širinu.

Odgovor:

Pristup PK "Zukulja" je analiziran preko lokalnog asfaltnog puta kroz naselje Kuti i makadamskog puta do eksploatacionog polja. Ovaj put dijelom zahvata privatnu parcelu i prolazi preko dva tehnički neuvjetna mosta preko potoka Sušica, što zahtjeva rješavanje prava korištenja i sanaciju mostova zbog povećanja nosivosti. Iz tog razloga je ponuđen alternativni put za pristup kamenolomu preko parcela koje su u ZK izvadku označene i vode se kao "Javni nekategorizirani put" koji zaobilazi muslimansko groblje Kuti i mostove preko potoka Sušica. Ovaj javni put cijelom dužinom prolazi državnim zemljištem ali je na manjoj dionici zarastao raslinjem zbog višegodišnjeg nekorištenja i trebati će ga sanirati u svrhu osposobljavanja za korištenje. Osposobljavanjem pristupnog puta do lokacije planiranog eksploatacionog polja osigurati će se uvjeti za realizaciju projekta deminiranja ovog područja koje je uvršteno u Listu prioritarnih zadataka za deminiranja na osnovu čega je BHMAC izdao projektnu dokumentaciju za deminerski zadatak ID 14320 "Kutilivač 1 k.č. 2180 - 2190". Čišćenje vegetacije i uređenje alternativnog puta je neophodan preduvjet za pristup lokaciji u svrhu izvođenja deminerskih radova, što je od visokog značaja za otklanjanje opasnosti po stanovništvo, korisnike i prolaznike ovim prostorom kao i za divljač.

7. Primjedba vezana za poglavlje 3.2. Procjena utjecaja na stanovništvo – da je lokalni put kroz naselje Kuti neuvjetan za pristup kamenolomu zbog tehničkih karakteristika ovog puta i dva mosta preko Sušice.

Odgovor:

U SUO je analiziran pristup na lokaciju kamenoloma preko lokalnog asfaltnog puta kroz naselje Kuti i dalje preko makadamskog puta do eksploatacionog polja. Ovaj put dijelom zahvata privatnu parcelu, tehnički ne ispunjava uvjete za veću nosivost i prolazi preko dva tehnički neuvjetna mosta preko potoka Sušica, što zahtjeva rješavanje prava korištenja i sanaciju zbog

povećanja nosivosti. Iz tog razloga je ponuđen alternativni put preko parcela koje su u ZK izvadku označene kao "Javni nekategorizirani put", koji zaobilazi muslimansko groblje Kuti i mostove preko potoka Sušica, koji je potrebno očistiti i urediti za nesmetan promet.

8. Primjedba vezana za poglavlje 3.2.3. Utjecaj emisija čestica prašine na stanovništvo - da je uticaj prašine obrađen paušalno.

Odgovor:

Uticaj prašine na okoliš koja nastaje na kamenolomu detaljno je analiziran i obrađen u SUO korištenjem standardnog modela SELMA GIS, koji se najčešće koristi kao pouzdan model za procjenu uticaja prašine na okoliš u zemljama Evropske unije. Ulazni podaci za modeliranje su dobiveni primjenom metodologije EPA USA, koji su znatno detaljniji i strožiji od EMEP metodologije EU. Podaci su visoke tačnosti a procjena je pouzdana.

9. Primjedba vezana za poglavlje 3.2.5. Utjecaj na ljude slučajnim aktiviranjem mina unutar eksploatacionog polja – da je u jednom dokumentu predmetna lokacija proglašena bez utvrđenog rizika od postojanja mina, a u drugom da je dio površine rizičan od postojanja mina, te da nije priložena "jasno definirana minska situacija", zbog čega "nije ispunjen jedan od uslova za izdavanje okolinske dozvole".

Odgovor:

Na osnovu generalnog izviđenja i Stručnog mišljenja Centra za uklanjanje mina u BiH (BHMACH) broj DPA-04-36-13-1391/21 od 09.11.2021. godine, procijenjeno je da je dio prostora eksploatacionog polja potencijalno rizičan od postojanja mina, jer se nije moglo procijeniti prisustvo neeksplozivnih ubojnih sredstava na ovom području. Iz tog razloga je ovaj prostor označen upozoravajućim znacima da je miniran. Zbog rizika od postojanja mina za ljude usljed njihovog slučajnog aktiviranja, neophodno je izvršiti kontrolu prisustva mina i njihovo uklanjanje ako se nađu, prije bilo kakvih aktivnosti u cilju zaštite ljudi i imovine. Deminiranje ovog prostora je uvršteno u Listu prioriternih zadataka za deminiranja na osnovu čega je Centar za uklanjanje mina u BiH (BHMACH) izdao projektnu dokumentaciju za deminerski zadatak ID 14320 "Kutilivač 1 k.č. 2180 - 2190" od 08.04.2023. godine, te kada se osigura pristup na lokaciju rizičnu od postojanja mina planirano je deminiranje ovog područja prije bilo kakvih aktivnosti na ovoj lokaciji, što je pozitivan učinak i za lokalno stanovništvo koje osporava pristup lokaciji kao i za sve druge potencijalne korisnike ovog prostora.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Smajo Hebib mještalin naselja Kuti, područje Grada Mostara, dostavio je primjedbu i sugestiju na Studiju uticaja na okoliš u ponovnom postupku izdavanja okolinske dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja", područje Grada Mostara i to:

1. Primjedba vezana za potencijalni uticaj rada kamenoloma na pčelarstvo kojim se bavi skoro 20 godina.

Odgovor:

S obzirom na položaj kamenoloma, lokacijske uvjete, planirani mali kapacitet eksploatacije, primjenjenu tehnologiju i mjere ublažavanja kao i udaljenost navedenog malog pčelinjaka od eksploatacionog polja, procijenjeno je da aktivnosti na kamenolomu i identificirane emisije ne mogu utjecati na ovaj pčelinjak i ispašu pčela, kojima je na raspolaganju široki prostor područja Kutilivač.

Proračunata emisija prašine i buke pri najnepovoljnijim uvjetima rada na kamenolomu, čije vrijednosti su značajno niže od maksimalno dozvoljenih graničnih vrijednosti (poglavlja 1.3.2. i 1.3.3. i slike 22, 25 i 26 u SUO), ne uzrokuje značajne utjecaje na lokalno stanovništvo, područje naselja Kuti. Prema tome, emisije prašine i buke ne mogu značajnije uticati na pčelarenje u široj okolini. Proračunata koncentracija prašine (PM10) pri najnepovoljnijim uvjetima rada kamenoloma u naselju Kuti iznosi 2,5 µg/m³, a nivo buke 45-50 dB(A), bez mjera ublažavanja. Na ovo područje naselja Kuti će značajnije utjecati buka i prašina od izgradnja i korištenje autoceste.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma Jedinствене lovačke organizacije "Lovac" Mostar, Braće Brkića br. 8a, aktom od 29.01.2024. godine, dostavile su primjedbe i sugestije na Studiju uticaja na okoliš u ponovnom postupku izdavanja okolinske dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja", područje Grada Mostara i to:

1. Primjedba vezana za uticaj na lovno područje

Odgovor:

Lovno područje "Velež-Prenj" zahvata kompleksno raznorodno i široko područje, koje se proteže od drežnice, preko Podveležja do Blagaja i Vranjevića. Eksploataciono polje na lokaciji "Zukulja" se nalazi na rubnom području ovog lovišta, koje graniči sa urbanom zonom južno od naselja Kuti.

Na ovoj lokaciji vršeno je povremeno uzimanje mineralnih sirovina još od 1968. godine, a 2014. godine ishodovana je okolinska dozvola za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina koja je obnovljena 2021. godine. Ranijim aktivnostima na kamenolomu uklonjena je šumska vegetacija na prostoru cca. 1,2 ha, zbog formiranja prve etaže i izgradnje pristupnih puteva na visinske etaže, što umanjilo ekološke uvjete za podršku fauni.

Na sjevero zapadnoj strani se nastavlja lokacija farme krava, a sjeverno urbano područje naselja Kuti.

U svrhu izrade Studije uticaja na okoliš izvršeno je identifikovanje i utvrđivanje prisustva faune sa posebnim osvrtom na lovnu divljač na širem području lokacije "Zukulja" korištenjem dostupnih izvora podataka, studija, prostorno-planske dokumentacije i neposredne terenske opservacije. Utvrđeno je da lokacija predmetnog kamenoloma ne ispunjava uvjete za stanište zaštićenih vrsta sisara, ornitofaune i lovne divljači zbog odsustva prirodnih resursa (skloništa i hrane) i nije ključna za njihov opstanak. Neke vrste lovne divljači koriste ovaj prostor za prolaz u potrazi za vodom, hranom i skloništem.

U odgovoru JLO "Lovac" Mostar broj: 009/22 od 18.01.2022. godine po zahtjevu Eko Udruženja Kuti navedene su vrste sisara i krupne divljači koje su prisutne u području lovišta "Velež-Prenj" i vjerovatno širem području lokacije planiranog eksploatacionog polja, ali nisu dati podaci o prebrojavanju lovne divljači u lovištu i stvarnom prisustvu pojedinih vrsta na širem području lokacija Zukulja, Goli Brijeg, Orlinka i dr.

Na osnovu izvještaja članova Stručne komisije za kontrolu podataka i ocjenu Studije utjecaja na okoliš imenovane od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma, te komentara, primjedbi i mišljenja datih na javnoj raspravi i dostavljenih Ministarstvu u zakonskom roku nakon javne rasprave i na osnovu odgovora, komentara i obrazloženja konsultanta (Institut „Kemal Kapetanović“ u Zenici) datih po komentarima i primjedbama, ocijenjeno je da je Studija utjecaja na okoliš za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja" investitora „Majdan Kuti“ d.o.o. Mostar izrađena u skladu sa odredbama člana 59. Zakona o zaštiti okoliša ("Službene novine FBiH", broj: 33/03 i 38/09), odnosno Zaključka o izradi Studije o utjecaju na okoliš za eksploataciju kamena dolomita i krečnjaka na PK - kamenolom "Zukulja", Grad Mostar broj: UP-I/05-2-02-19-5-124/20 od 20.07.2023. godine Federalnog ministarstva okoliša i turizma i odredbama članova 12. - 19. Pravilnika o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu ("Službene novine FBiH", broj: 19/04). Prema tome, u ponovljenom postupku Studija utjecaja na okoliš je ocijenjena prihvatljivom na temelju utvrđenih materijalnih činjenica, što pokazuju i izvještaji članova stručne komisije imenovane od strane Ministarstva.

Federalnom ministarstvu okoliša i turizma su u zakonskom roku dostavljeni komentari i mišljenja sa prijedlozima za izdavanje okolišne dozvole za eksploataciju i preradu kamena krečnjaka i dolomita na PK "Zukulja" od strane više subjekata (Ekološko udruženje Eko Han Mostar, Udruga Lipa Mostar, Udruženje žena Univerzum Mostar, Vijeće stranih investitora, lokalni stanovnici i drugi sudionici), pod uvjetom da se poduzmu i provedu sve mjere planirane u Studiji utjecaja na okoliš.

Nacrt Rješenja o okolišnoj dozvoli je postavljen na web stranicu Federalnog ministarstva okoliša i turizma 07.05.2024.godine i u zakonskom roku od osam (8) dana dostavljene su primjedbe od strane EKO UDRUŽENJA „KUTI“ a na iste je odgovoreno 20.05.2024.godine.

Dana 08.05. 2024.godine održan je sastanak na inicijativu predstavnika Udruženja Kuti Livač gosp. Anera Omanovića i predstavnika ovog ministarstva a radi uvida u izvještaje Stručne komisije za ocjenu Studije o utjecaju i izuzimanja kopija tražene dokumentacije.

Dana 03.06. 2024.godine od strane Eko Udruženja „Kuti“ zaprimljen je dopis kojim se ovo ministarstvo obavještava da je protiv Rješenja o prethodnoj vodnoj suglasnosti br: UP/40-1-21-160/23 od 30.04. 2024. godine koje je izdala Agencija za vodno područje Jadranskog sliva, izjavljena Žalba nadležnom drugostupanjskom organu, Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva a u prilogu je dostavljena kopija žalbe kao dokaz.

Federalno ministarstvo okoliša i turizma, nakon gore pomenutog obavještenja, izdalo je Zaključak o prekidu postupka izdavanja Rješenja o okolišnoj dozvoli 21.06.2024.godine, investitoru "Majdan Kuti" d.o.o. Mostar za eksploataciju i preradu mineralne sirovine dolomita i krečnjaka na lokalitetu "Zukulja", Grad Mostar do okončanja prethodnog pitanja.

Međutim investitor je 27.06. 2024. godine dostavio kopije Rješenja o odbacivanju žalbe žalitelja Neformalne grupe građana Kuti, broj:UP-II-11-/2-83/24 od 14.06. 2024.godine i pravomoćnu Prethodnu vodnu suglasnost broj. UP740-1/21-2-160/23 od 30.04.2024.godine, a time rješeno prethodno pitanja zbog kojeg je upravni postupak prekinut.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja u ponovljenom postupku odlučeno je kao u dispozitivu ovog rješenja na osnovu člana 65. stav 6. i člana 71. Zakona o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“ broj: 33/03) i člana 24. stav 1. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti okoliša („Službene novine Federacije BiH“ broj: 38/09).

Ovo rješenje je konačno i protiv njega nije dopuštena žalba.

Protiv ovog rješenja može se pokrenuti upravni spor podnošenjem tužbe kod Kantonalnog suda u Sarajevu u roku od 30 dana od dana prijema rješenja.

U skladu s Zakonom o izmjenama i dopunama federalnim upravim taksama i tarifi federalnih upravnih taksi („Službene novine Federacije BiH“, broj: 43/13), tarifni broj 57, točka 4. podnositelj zahtjeva je uplatio 250,00 KM na budžetski račun Union Banke d.d. Sarajevo.

MINISTRICA

dr.sc. Nasiha Pozder

Dostaviti:

- Imenovanom
- Grad Mostar (MZ, NVO,)
- Grad Mostar, Odjel za urbanizam i graditeljstvo
- Gradsko područje Mostar-Sjever
- Ministarstva trgovine, turizma i zaštite okoliša HNK/HNŽ
- Ministarstvo privrede HNK
- Ministarstvo građenja i prostornog uređenja
- Federalnoj upravi za inspeksijske poslove
- Dokumentaciji

Zainteresirani subjekti:

- Eko Udruženje Kuti
- Građanska Inicijativa Kuti
- MZ Vrapčići
- MZ Bijelo Polje
- MZ Kuti
- MZ Livač
- Jedinstvena lovačka organizacija „LOVAC“ Mostar
- Ekološka udruga "Mlinice"
- Drago Lozo
- Goran Lozo
- Vlado Lozo
- Sanel Omanović
- Arhivi

Ul. Hamdije Čemerlića br.2, 71 000 Sarajevo, telefon 00 387 33 726 700, telefax 00 387 33 726 747,
e-mail: fmoits@bih.net.ba, www.fmoit.gov.ba

